

Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju
MISIJA NA KOSOVU

Rodni sastav sudija i tužioca na Kosovu
(2010)

Tema 10
Decembar 2010.

Rezime

Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS) Misija na Kosovu je pregledala sastav polova sudija i tužioca koji su imenovani na Kosovu u 2010. Jedna Nezavisna Sudska i Tužilačka Komisija (IJPC) je osnovana u 2008. godini sa zadatkom da ispita pogodnost svih sudija i tužioca na Kosovu.¹ Ova imenovanja su uključila nove sudije i tužioce i reimenovanja onih koji su bili zadržani za novi mandat. Približno, 246 sudija i 88 tužioca je imenovano ili reimenovano u 2010.² Ovaj izveštaj pregleda rodni sastav sudija i tužioca od kraja 2009., prateći proces imenovanja koji se završio u oktobru 2010.

Iako je sveukupan rodni sastav sudija i tužioca ostao nepromenjen, sa 28 procenata žena, u nekim sudovima koji imaju veću nadležnost, kao što su okružni sudovi, došlo je do opšteg trenda opadanja. Međutim, u opštinskim sudovima broj žena, kao predsednica sudova, se povećao od 13 na 32 procenata. Ukupan rodni sastav za tužioce se povećao sa 24 procenata, žena na poziciji tužioca, na 30 procenata, dok u 2009 ni jedna žena nije bila na poziciji opštinskih šefa tužioca u 2010 se taj broj nakon imenovanja povećao na 29 procenata opštinskih šefa tužioca. Ovo je još jedan rastući trend.

OEBS pozdravlja ovaj napredak koji je napravljen po pitanju izbalansiranosti polova ali je zabrinut da jednakost polova, iako definisana pravnim okvirima kosova, nije postignuta u sudovima.

Međunarodni standardi

Pravo na jednake mogućnosti i zaštitu od diskriminacije bez obzira na pol je pronađena u mnogobrojnim međunarodnim konvencijama, od kojih su tri identifikovane u ovom izveštaju.

Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (ICCPR) garantuje “pravo i mogućnost [...] da se učestvuje u upravljanju javnim poslovima”³, i traži da se [...]“države članice ovog pakta obavežu na poštovanje i garancije prava priznata ovim paktom, svim licima koja se nalaze na njihovoj teritoriji i koja potpadaju pod njihovu nadležnost, bez obzira na rasu, boju, pol, jezik, veru, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno poreklo, imovno stanje, rođenje ili svaku drugu okolnost”⁴.

Dalje, član 14 evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i fundamentalnih sloboda (ECHR)⁵ zabranjuje diskriminaciju od strane države članice “po bilo kom osnovu, kao što su pol, rasa, boja, jezik, religija, politička ili druga opredeljenja, nacionalno ili socijalno poreklo, udruživanje sa nacionalnim manjinama, imovine, rođenja ili drugog statusa”.

¹ Privremena administracija Ujedinjenih nacija, Misija na Kosovu, Administrativno uputstvo br. 2008/2, 17. januar 2008, odeljak 1.1, je uspostavilo Nezavisnu Sudsku i Tužilačku Komisiju (IJPC) “za svrhe pokretanja razumljivog pregleda pogodnosti za sve podnosiocima za stalna imenovanja ...kao sudija i tužioca širom Kosova. Na kraju ovog procesa rutina regrutovanja i selekcija sudija i javnih tužioca treba da bude sprovedena u skladu sa svim ostalim važećim zakonima”.

² Svi statistički podaci o sudijama tužiocima su prikupljeni od strane sudskog saveta Kosova i od strane sudskih monitora OEBS-a u intervjuima sa predsednicima sudova i sudskim administratorima i ostalim relevantnim pravosudnim sagovornicima.. Može se dodati da se to odnosi i na predsednike sudova i šefove tužioca uključujući i one koji su vršioći dužnosti do stalnog postavljanja.

³ Vidi, Član 2.1 I 25 Međunarodnog sporazuma o građanskim i političkim pravima (ICCPR).

⁴ Ibid, član 25.

⁵ Vidi, član 14 Konvencije za zaštitu ljudskih prava i fundamentalnih sloboda (ECHR)

Konačno, član 7 konvencije o eliminaciji svih formi diskriminacije protiv žena (CEDAW)⁶ zahteva da države članice, “preduzmu sve odgovarajuće mere da eliminišu diskriminaciju protiv žena u političkom i javnom životu u zemlji”.⁷ Komitet UN-a o eliminaciji svih formi diskriminacije protiv žena, u svojoj generalnoj preporuci 23 je jasan da, učešće u „svim javnim funkcijama na svim nivoima vlasti“ uključuje obavljanje „svih javnih funkcija na svim državnim nivoima“.⁸

Pravni okvir Kosova

Institucije Kosova su uskladili relevantni međunarodni zakon, koji se tiče jednakosti polova, sa svojim pravnim okvirom. Član 22 ustava prihvata direktno primenjivanje brojnih međunarodnih sporazuma i instrumenata uključujući i ECHR, ICCPR, i (CEDAW).⁹ Član 7 ustava Kosova opisuje jednakost polova u pogledu osnovnih vrednosti: “... Kosovo obezbeđuje jednakost polova kao osnovnu vrednost za demokratski napredak društva, na taj način obezbeđujući jednake mogućnosti za učešće u političkim, ekonomskim, socijalnim, kulturnim i ostalim oblastima socijalnog života, kako za žene tako i za muškarce”.

Dodatni domaći zakoni sadrže odredbe koje se odnose na jednakost polova.¹⁰ Posebno, Zakon o jednakosti polova¹¹ koji je stupio na snagu 1.jula 2007 ima za cilj da “sačuva delovanje i uspostavljanje jednakosti polova kao osnovnih vrednosti za demokratski razvoj kosovskog društva, obezbeđivanje jednakih mogućnosti za učešće u političkim, ekonomskim, socijalnim, kulturnim i ostalim poljima socijalnog života i za muškarce i za žene”.¹²

Ovaj zakon definiše jednakost polova kao “jednako učešće za žene i muškarce na svim relevantnim poljima socijalnog života [sic], jednak status, jednake mogućnosti za dodeljivanje prava i koristi od njihovih ličnih sposobnosti za razvoj društva i jednake koristi od rezultata ovakvog napredovanja”.¹³ Interesantno je međutim, da umesto da teži ka 50 procenata jednake ravnoteže polova, “jednakost polova [...]... je postignuta u slučajevima kada je učešće određenog pola u institucijama, organima ili na nivou vlasti 40 procenata.”¹⁴ To znači, da je po domaćem zakonu, jednakost polova postignuta kada je odnos muškaraca u odnosu na žene 60 na prema 40. Da bi se potpomoglo dostizanju ovog procenta polova zakon dozvoljava “implementaciju pravnih i afirmativnih mera [za] uspostavljanje jednakosti učešća u zakonodavstvu, izvršnim pravnim telima na svim nivoima i u javnim institucijama

⁶ Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije protiv žene (CEDAW).

⁷ Ibid, član 7.

⁸ Komitet UN-a za eliminaciju diskriminacije protiv žena (CEDAW), CEDAW Opšte preporuke br. 23: član 7 konvencije (žena u političkom i javnom životu) 1997, 16-to zasedanje dostupno na <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/recommendations/recomm.htm> (pristupano stranici 11. novembra 2010).

⁹ Član 22(2), (3) i (6), ustav Kosova.

¹⁰ Vidi Zakon br. 2004/03 Anti Diskriminacioni Zakon, 19. februara 2004, proglašen UNMIK Regulacijom 2004/32, 20. avgusta 2004: “Princip jednakog tretmana treba da znači da ne treba da bude direktne ili indirektno diskriminacije protiv bilo oje osobe ili osoba na osnovu seksualne i polne orijentacije, godina i bračnog statusa.....rođenja ili bilo kojeg drugog statusa”. Član 2(a), zakona br. 2004/32 Porodični zakon Kosova:” Sve osobe uživaju jednak tetman na pravo i obaveze koje su predviđene ovim zakonom. Ne treba da bude direktne ili indirektno diskriminacije protiv bilo koje osobe na osnovu pola, godina, bračnog stanja.....rođenja ili bilo kojeg drugog statusa”.

¹¹ Zakon br. 2004/02 o Jednakosti Polova, 19. februara 2004, proglašen UNMIK Regulacijom 2004/18, 7. juna 2004 (ali nije objavljen u službenom glasniku do 1.jula 2007).

¹² Ibid., član 1.1.

¹³ Ibid., član 2.1.

¹⁴ Ibid. član 3.2.

oba pola, muškog i ženskog, tako da zastupljenost oba pola u ovim institucijama [dostigne] svoj stepen zastupljenosti u opštoj populaciji na Kosovu”.¹⁵

Zakon o sudovima¹⁶ obezbeđuje dodatnu posvećenost jednakosti polova sa zahtevom da “sastav pravosuđa treba da reflektuje etničku raznolikost [...] u skladu sa međunarodno priznatim principima o jednakosti polova”.¹⁷

Imenovanje sudija i tužioca

Proces imenovanje je zahtevao da sve sudije i tužioci prođu ispite i proveru obrazovanja. Oni koji su završili ovaj proces, uspešno su imenovani (ili re-imenovani) na pozicije sudija i tužioca. Ovaj proces glasanja je započeo u 2008. godini i završio se oktobra 2010. Re-imenovanje sudija i tužioca je urađeno u 2010. U proseku je ostalo 146 potvrđenih pozicija za sudije i 16 pozicija za tužioce koje će se popuniti budućim imenovanjima.

Pre procesa reimenovanja 28 procenata svih sudija su bile žene (80 od 281). Prateći proces reimenovanja rodni sastav je ostao nepromenjen.

Pre procesa imenovanja 24 procenata svih tužioca su bile žene (21 od 89.) Prateći proces imenovanja proporcija žena na pozicijama tužioca se povećala na 30 procenata (26 od 88).

Imenovanje sudija

Uzlazni trendovi u višim i specijalnim sudovima

Pre procesa imenovanja 43 procenata sudija u Vrhovnom sudu, Specijalnoj komori Vrhovnog suda, Privrednom sudu i Višem sudu za prekršaje su bile žene (9 od 21). Prateći proces ponovnog imenovanja proporcija žena sudija za ove sudove je porasla na 48 procenata (11 od 23). Pre proces imenovanja 21 procenat sudija u okružnom sudu su bile žene (10 od 48). Prateći proces imenovanja proporcija žena sudija koje rade u ovim sudovima je porasla na 26 procenata (12 od 46) žena.

Pre procesa imenovanja Vrhovni sud, Privredni sud i Viši sud za prekršaje nisu imali ženu na poziciji predsednika. Prateći proces imenovanja dva od ukupno tri predsednika su bile žene. Pre procesa imenovanja bilo je 13 procenata (3 od 24) žena na poziciji predsednika u opštinskim sudovima. Prateći proces imenovanja ovaj procenat je porastao na 32 procenta (7 od 22) žena na poziciji predsednika.

Trendovi opadanja u opštinskim i sudovima za prekršaje

Pre procesa imenovanja 27 procenata sudija u opštinskom sudu su bile žene (34 od 126). Prateći proces imenovanja, proporcija žena sudija u ovim sudovima je opala na 25 procenata (30 od 121) žena. Pre procesa imenovanja 31 procenat sudija u sudu za prekršaje su bile žene (27 od 86). Prateći proces imenovanja proporcija žena sudija u ovim sudovima je opala na 29 procenata (16 od 56).

¹⁵ Ibid. član 3.1.

¹⁶ Zakon br. 03/L-199 o sudovima koji je odobren dekretom br. DL-047-2010, od 09.08.2010, proglašen u Službenom glasniku Kosova br. 79, 24. avgusta 2010. Član 43 obezbeđuje da “ovaj zakon treba da stupi na snagu 1. januara 2011 za članove 29, 35, 36, 38 i 40 dok za ostale članove treba da počne sa implementacijom 1. januara 2013”.

¹⁷ Ibid. član 5.

Pre procesa imenovanja bilo je 36 procenata predsednika u sudovima za prekršaje su bile žene (9 od 25). Prateći proces imenovanja proporcija žena predsednica sudova je opala na 17 procenata (84 od 23).

Bez promene u okružnih sudova

Svih pet okružnih sudova je vođeno od strane muškaraca, na poziciji predsednika u 2009 i 2010.

Imenovanje Šefova Tužioca u Opštinskim i Okružnim Kancelarijama

Uzlazni trend sa šefovima opštinskih tužioca

Pre procesa imenovanja nije bilo žena na poziciji šefova opštinskih tužioca u 2009. Prateći proces imenovanja uočen je značajan porast na 29 procenata (2 od 7) žena na poziciji opštinskih šefa tužioca.

Bez promene sa šefovima okružnih tužioca

Svi okružni šefovi tužioca u 2009 i 2010 su bili muškarci.